

Vävarstaden Borås 1871-1890 Del 7

Flera av de större företagen i Borås utgick från denna grundargrupp kring Wiskaholm. Det var således några av de stora förmögenheter som genererats under förläggarepoken i Sju häradsbygden före år 1860 som satsades i Borås industrialisering. Spelade då inte handelskapitalet i Borås någon mer direkt roll vid stadens industrialisering? Wiskastrands väveri, ägt av Hagelqvist, och Trikåfabriken, ägd bland annat av Rydin, var exempel på viktiga företagsgrundningar gjorda av Borås borgerskap. Betydelsefull i sammanhanget var naturligtvis också garvaren Pettersson, som länge var stor delägare i Wiskaholm. I Wiskaholms anläggningar fanns också det kapital som de engelska ägarna förlorade genom konkursen. Färgerierna, den tredje stora textilindustrin i Borås vid sidan av spinnerier och väverier, ansågs vara mycket kapitalkrävande jämfört med annat hantverk. Det har därför om färgerierna i Borås sagts att de inte köptes och såldes utan att de i stället ofta övergick till nya ägare genom att den nye innehavaren gifte sig med färgarens änka. Giftermålet blev därmed ett sätt att lösa färgeriernas stora kapitalbehov på ett smidigt vis. Men konkurser tillhörde heller inte ovanligheten. Det faktum att man färgade andras garn eller väv, så kallad lönfärgning, kan också spegla det faktum att kapitalbehoven var stora och att man därför inte kunde köpa mer än en mindre del av de vävnader som färgades.

De två tryckerierna i Borås lade upp och sålde i egen regi kollektioner av tryckta tyger. Denna kapitalkrävande verksamhet var inte vanlig i Sverige, vilket tyder på en väl konsoliderad ekonomi. Det är därför rimligt att främst peka på förläggarna men också till någon del på borgerskapet och engelska investerare som de företagare som startade Borås textilindustri. Druvefors är ett exempel på hur ett kapital byggdes upp av företagets vinster. Väveriet ägdes helt av familjen P.A. Åkerlund. Företaget konsoliderade gradvis sin ställning. De stora utdelningar bolagsstämman årligen beslutade om, ofta hela vinsten, kvarstod mestadels mot ränta i företaget. Utdelningen/vinsten sådan den framgår av följande diagram pekar på ett påtagligt konjunkturberoende med goda vinster under högkonjunkturen på 1870-talet och en nedgång under depressionen i slutet på 1870-talet. År 1890 var det registrerade ägarkapitalet lika stort som företagets aktiekapital. Ett sådant sätt att hantera överskotten var inte ovanligt i äldre industriföretag, då man troligen inte gjorde så stor skillnad på vad

som var företagets eller enskilt kapital. Skillnaden mot aktiekapitalet var att de inestående medlen vid behov kunde tas ut ur företagen och att de inestående utdelningarna vid en konkurs skulle ge innehavarna rätt till del i konkursens resultat. Druvefors skulle tillämpa denna ordning med stora i företaget deponerade utdelningar fram till början av 1900-talet, då grundarens död och ändrade bokföringstraditioner i samhället i stort gjorde slut på denna form av kapitaltillskott till industriföretagen från ägarnas sida. Av Druvefors bokföring framgår vidare att storleken på företagets eget kapital som andel av det totala kapitalet från en hög nivå starkt förbättrades under andra halvan av 1880-talet från knappt 50 till 68 procent. Siffrorna låg något under vad som förefaller ha varit normalt i dåtidens svenska bomullsindustri.